

ВІДГУК
на дисертаційне дослідження Ван Їнань «Методика формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором », поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта, за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами

Формування професійно-особистісних якостей майбутнього фахівця-музиканта, які б відповідали соціокультурним потребам сучасного суспільства є одним із найважливіших завдань вітчизняної мистецько-педагогічної освіти. Тож актуалізується потреба у підготовці сучасних вчителів музичного мистецтва, здатних до емоційно насиченої, культурно вмотивованої, комунікативно ефективної взаємодії з учнівською аудиторією. Оскільки саме через мистецтво вони здійснюють не лише навчальний, а й духовно-культурний, естетичний та ментальний вплив. У такому контексті стиль педагогічного спілкування постає не просто як форма комунікації, а як інтегрована характеристика професіоналізму майбутнього педагога-музиканта, що уможливорює формування позитивного мікроклімату, творчої атмосфери та відчутної результативності у процесі роботи в якості хормейстера у майбутній багатогранній професійній діяльності.

Тож *актуальність* звернення Ван Їнань до обраної проблеми є безсумнівною як у науково-теоретичному, так і у практичному вимірах, а її доцільність і своєчасність зумовлена кількома вагомими факторами:

- *доцільність* обраної проблеми пов'язана з тим, що попри достатню наявність наукового доробку у галузі педагогічної комунікації, психології спілкування, музично-педагогічної взаємодії, специфіка стилю педагогічного спілкування саме у хоровій діяльності майбутніх фахівців-музикантів все ще не стала

предметом системного вивчення, що підсилюється й низкою існуючих суперечностей, слушно виокремлених Ван Їнань у дисертації. Отже, розгляд феномена стилю педагогічного спілкування диригента як стильової, цілісної, інтерпретаційно-художньої системи є інноваційним підходом, який дозволяє розкрити нові грані фахової підготовки вчителя музичного мистецтва;

- *своєчасність* розробки методики формування стилю педагогічного спілкування у процесі хорової роботи має безпосередній прикладний ефект щодо ефективності засвоєння репертуару, емоційної згуртованості колективу, рівня сценічної реалізації, педагогічної привабливості особистості викладача. Оскільки саме у роботі з хором реалізується найбільш концентрована форма педагогічного спілкування, яке має мистецько-виконавське забарвлення, що є особливо важливим у контексті практично-орієнтованої складової сучасної мистецько-педагогічної освіти.

Тож маємо підстави стверджувати, що актуальність, своєчасність та доцільність дослідницького пошуку Ван Їнань щодо методики формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором, є дійсно на часі.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій

Дисертаційне дослідження Ван Їнань, вирізняються високим ступенем обґрунтованості, внутрішньою логічною узгодженістю згідно визначених мети, завдань та загальної структури дослідження. Основні наукові положення дослідження побудовані на основі глибокого аналізу джерельної бази, яка охоплює сучасні вітчизняні й зарубіжні праці в галузі педагогіки, мистецької освіти, психології комунікації, диригентсько-хорової підготовки, а також наукові дослідження щодо стилю, педагогічної взаємодії, комунікативної поведінки, рефлексивної культури педагога тощо. Особливістю авторського підходу є цілісність формування наукової логіки, де кожне наступне положення дисертації є не ізольованим твердженням, а органічним продовженням попередніх

дослідницьких кроків: від теоретичного й методичного обґрунтування досліджуваного явища до моделювання та експериментальної перевірки процесу формування стилю педагогічного спілкування майбутніх вчителів музичного мистецтва під час роботи з хором.

Зазначимо, що висновки до розділів і загальні висновки логічно впливають із проведеного аналізу, не суперечать між собою, не виходять за межі об'єкта і предмета дослідження; мають чітке теоретичне підґрунтя, підтверджуються експериментально й супроводжуються конкретними рекомендаціями.

Тож вважаємо, що представлені результати дослідження є новими, оригінальними, відповідають обраній тематиці й дійсно характеризуються науковою новизною та практичним значенням.

3. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження **(теоретичних та/або експериментальних)**

Наукова новизна дисертаційного дослідження Ван Їнань є очевидною. Оскільки поставивши за мету розробку, теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку методики формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором, конкретизація якої відбувалася за рахунок розв'язання логічно побудованих завдань, дослідниця чітко й ретельно дослідила специфіку, сутність, зміст і структуру досліджуваного утворення, визначила актуальні наукові підходи, принципи й педагогічні умови та обґрунтувала організаційно-методичну модель його формування, а також експериментально перевірила динаміку сформованості стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором.

Обраний алгоритм науково-дослідницького пошуку дозволив Ван Їнань розглянути стиль педагогічного спілкування в процесі роботи з хором у

інтегративному ракурсі: як художньо-комунікативний, інтерпретаційний, поведінковий та культурно-педагогічний вияв особистості вчителя музичного мистецтва та представити науково обґрунтовані й практично підтверджені результати, що привносять у мистецько-педагогічну освіту, нове розв'язання досліджуваної проблеми, до яких відносяться:

- *Авторське потрактування поняття «стиль педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором», його компонентна структура, критерії, показники та рівні сформованості.*

- *Методична модель формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором, котра містить всі необхідні складові, що уможливлюють досягнення поставленої у дослідженні мети (наукові підходи, принципи, компонентно-критеріальні показники, педагогічні умови, етапи, методи) .*

- *Поетапна методика формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором та перевірена експериментально її ефективність* через застосування відповідного комплексу методів згідно кожного з виокремленого етапів.

Узагальнюючи маємо наголосити, що сформульовані Ван Їнань положення наукової новизни повністю впливають із її змісту, є логічно вмотивованими та підтвердженими дослідницькими результатами й являють собою інноваційний підхід як до формування стилю педагогічного спілкування в процесі роботи з хором, так і для формування професійно значущих комунікативних якостей педагога-музиканта в цілому.

4. Практичне значення отриманих у дослідженні результатів

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає у створенні дисертанткою науково обґрунтованої, методично цілісної та технологічно реалізованої моделі формування стилю педагогічного спілкування, орієнтованої на специфіку діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва та

впровадженням авторської поетапної методики його формування у процесі роботи з хором. Запропоновані конкретні форми й методи роботи, що уможлиблюють сформованість досліджуваного явища, мають практичну цінність для фахівців-музикантів, котрі працюватимуть з хоровими колективами у закладах ЗЗСО та ЗССО; для викладачів ЗВО, чия професійна діяльність пов'язана з викладанням дисциплін диригентсько-хорового циклу, а також для студентів мистецьких спеціальностей з метою самоосвіти, підготовки до виробничої практики, написання магістерських та бакалаврських робіт.

Отже, практична цінність проведеної Ван Їнань роботи є багатоаспектною й має вагомий потенціал для подальшої методичної апробації, системного впровадження та розроблення практикоорієнтованих освітніх рішень у сучасній мистецько-педагогічній освіті України.

5. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Дисертація має традиційну структуру й складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списків використаних джерел до кожного та додатків. Основний текст дисертації складає 184 сторінки, загальний обсяг роботи – 241 сторінка. Робота містить 13 таблиць, 5 рисунків, 6 додатків.

Маємо констатувати, що в цілому робота вирізняється чіткою науковою архітектонікою, внутрішньою структурною логікою та досить результативною завершеністю. Її зміст організовано в послідовну систему, де кожен розділ органічно впливає з попереднього, а всі положення поступово ведуть до реалізації заявленої мети дослідження.

У вступі авторка обґрунтовує актуальність обраної теми, звертаючи увагу на недостатню розробленість проблеми в українській мистецько-педагогічній освіті, попри її високу практичну значущість; представляє мету, об'єкт, предмет

та завдання дослідження; подає комплекс методів (теоретичні, емпіричні, математичної статистики), застосовуваних під час розв'язання поставлених завдань; визначає теоретико-методологічну основу та експериментальну базу дослідження; аргументує наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів; відображає відомості про апробацію і впровадження результатів дослідження та їх висвітлення в наукових публікаціях. Структура роботи не викликає заперечень, дисертацію оформлено згідно чинних вимог.

Перший розділ має теоретичний характер і виконує роль ґрунту для побудови подальшої моделі. У підрозділі 1.1 розкривається специфіка педагогічного спілкування майбутніх учителів музики у процесі роботи з хором, окреслюються його функції, структура, художньо-естетична специфіка. Звернення до хорової практики як до особливого типу педагогічної взаємодії дає змогу розглядати спілкування не лише як обмін інформацією, а як форму інтерпретаційного діалогу між диригентом і хористами. У підрозділі 1.2 авторка поглиблює понятійний аналіз, презентуючи власне визначення стилю педагогічного спілкування як гнучкої художньо-комунікативної системи. Структура феномена подана через три ключові компоненти: мотиваційно-вольовий, когнітивно-світоглядний і комунікативно-творчий. Визначена компонентна структура, перенесена у модель, стала основою для діагностичних критеріїв. Теоретичні узагальнення підкріплені відповідними посиланнями на сучасні дослідження у галузі педагогіки, психології та мистецької освіти.

Другий розділ дослідження є методичним за своїм змістом й виконує функцію переходу від теорії до практики. Так, у підрозділі 2.1 обґрунтовано систему педагогічних принципів (творчої та емоційної взаємодії; діалогізації; орієнтованості на музично-естетичне спрямування навчання; орієнтованості на управління емоційно-естетичними станами у процесі навчання та у практичній діяльності; відповідності між рівнем музичного розвитку та диригентської

підготовки і можливостями його практичної реалізації з урахуванням особистої творчої індивідуальності студента), та педагогічні умови формування досліджуваного утворення стилю спілкування в межах хорової підготовки (застосування інноваційних форм і методів навчання, в тому числі інтерактивних; створення професійного музично-творчого середовища для повного самовираження і самоствердження студента у процесі диригентсько-хорової діяльності; забезпечення інтегративних міжкафедральних зв'язків у процесі навчання). Вважаємо, що у межах цього підрозділу здобувачка вдало поєднує науково-теоретичний аналіз із конкретним методичним баченням, наближаючи модель до її реального впровадження.

У підрозділі 2.2 представлено авторську організаційно-методичну модель, що є центральною ланкою дослідження. Вона має чітку логічну побудову й орієнтується на очікуваний результат: позитивну динаміку сформованості стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором. Модель не декларативна, а практично придатна: це підтверджується її впровадженням у процесі експерименту, а також описом засобів, які використовувалися на кожному етапі. Її технологічність є безперечною цінністю для мистецько-педагогічної освіти.

У *третьому розділі* дисертації авторка продемонструвала повноцінну експериментальну перевірку ефективності запропонованої моделі, проведеної, перш за все, на констатувальному етапі з чітким визначенням критеріїв, показників і рівнів сформованості досліджуваного феномена. Результати перевірки зафіксували переважання низького й середнього рівнів сформованості стилю у студентів контрольної та експериментальної груп (3.1.) Такі результати стали підставою для подальшого формувального впливу. У підрозділі 3.2 докладно описано хід та результати дослідно-експериментальної перевірки поетапної авторської методики в експериментальній групі з наведенням етапів,

умов та методів її реалізації. Проведений зіставний аналіз змін у рівнях сформованості стилю в ЕГ та КГ, дозволив зафіксувати позитивну динаміку у всіх трьох компонентах, що підтвердило ефективність авторської моделі Ван Їнань. Схвальним є те, що у зміст перевірки експериментальних даних було покладено не лише статистичні результати, а й здійснено аналітичне осмислення здобутих даних, що свідчить про наукову зрілість здобувачки. Маємо відзначити й важливість представлених дисертанткою *таблиць та рисунків*, які відіграють аналітичну роль, підкріплюючи висновки кількісними доказами й роблячи експеримент ще більш переконливим.

Висновки дисертації є стислим, але глибоко вмотивованим узагальненням результатів. У них простежується чітка відповідність між метою, завданнями, структурою та результатами дослідження. Авторка не лише підсумовує виконану роботу, а й вказує на перспективи подальшого вивчення проблеми, зокрема, іміджу вчителя музики в умовах інтерпретаційної взаємодії.

Значущими є й *додатки* до дисертації, які включають хорові твори, опитувальники, анкетні матеріали, методику за М. Снайдером, тренінгові вправи, повні таблиці результатів. Вони не лише доповнюють зміст основного тексту, а й є доказом того, що дисертація не обмежується теоретичним узагальненням, а має глибоку емпіричну базу й методичне наповнення. Вони забезпечують прозорість дослідження і підтверджують його академічну добротність.

Окремої уваги заслуговує повнота відображення основного змісту дисертації у *наукових публікаціях* здобувачки. В опублікованих працях висвітлено всі ключові етапи дисертаційного дослідження: від формулювання категоріального апарату до опису моделі та аналізу її результативності. Роботи публікувалися в профільних фахових виданнях, апробовувалися на наукових конференціях, що підтверджує інтегрованість дисертації в сучасний науково-освітній дискурс.

Таким чином, маємо засвідчити, зміст дисертації Ван Їнань є логічно послідовним, науково вмотивованим та завершеним. У роботі реалізовано всі компоненти сучасного педагогічного дослідження: теоретико- методологічний аналіз, модельне проектування, методичне обґрунтування, експериментальна перевірка, практичні висновки, що відповідає чинним нормативним вимогам.

6. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях

Маємо засвідчити, що у процесі аналізу змісту дисертаційного дослідження Ван Їнань та низки її наукових публікацій, випадків недотримання академічної доброчесності не виявлено. Використані у дисертації матеріали наукових праць дисертантки, котрі були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дослідження, вказані в анотації дисертації й самоплагіатом не вважається.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих Ван Їнань результатів, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні моменти й висловити певні зауваження та побажання:

1. У першому розділі дисертації розкрито загальновідомі класифікації стилів педагогічного спілкування, проте, поза увагою лишилася класифікація стилів педагогічного спілкування за М. Таленом. Вважаємо, що аналіз зазначеної кваліфікації надав би дослідженню більшої вартості.
2. Серед ґрунтовно розкритих у другому розділі наукових підходів, бажано було б більш широко висвітлити запропонований дисертанткою індивідуальний підхід до формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором.

3. Одним з дієвих методів у запропонованій методиці є метод драматизації, коли студенти створюють з учнями власну музично-театральну виставу. На наш погляд, доцільно було б більш докладно розкрити можливості його застосування у практичній діяльності.
4. На пізнавально-корекційному етапі дослідження для попереднього ознайомлення з діяльністю творчих колективів та їх диригентів авторкою було запропоновано аналіз роботи відомих колективів під орудою Ю. Ткач, М. Гобдича, Є. Савчука, О. Вацека. Вважаємо, що робота набула б більшої ваги, аби такий вибір було обґрунтовано більш докладно саме у контексті дослідження.
5. Робота набула б більшої досконалості, якби результати дослідження було представлено не лише через рисунки і таблиці, а й у вигляді графіків і діаграм.

Проте наголошуємо, що зазначені зауваження й побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, наукова новизна та практична цінність.

Прикінцевий висновок

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, вважаємо, що дисертаційна робота «Методика формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором» є цілісним, самостійним, завершеним дослідженням, яке відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка, Ван Інань, заслуговує на

присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта
(Музичне мистецтво) з галузі знань 01 Освіта.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка

 Алла РАСТРИГІНА

Підпис Алли РАСТРИГІНОЇ засвідчую
Проректор з наукової роботи

 Лілія КЛЮЧЕК